

різноманітними ролями, потрібно відмовлятися від стандартних рухів, якщо того вимагають сценічні обставини, точно реагувати на вимоги педагога-режисера, тренувати здатність жваво й точно діяти.

Введення в зміст професійної підготовки майбутніх акторів вимагає принципово іншого підходу щодо розвитку пластичної майстерності засобами сценічного руху, що обумовлено цілою низкою об'єктивних причин. Розробка нової сучасної методики оптимізації розвитку пластичної майстерності майбутніх акторів засобами сценічного руху потребує уваги театральних педагогів, практиків і теоретиків. Взаємозв'язки минулого із сучасністю відкривають нові можливості якісного вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх акторів, що робить його більш ефективним та науковим.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у заданому напрямі.

Отже, оптимізацію розвитку пластичної майстерності майбутніх акторів засобами сценічного руху необхідно здійснювати систематично й послідовно, створюючи умови в навчальному процесі для здобуття базових структурних компонентів як теоретично, так і практично. Дати змогу майбутнім акторам на заняттях і на практиці реалізувати свій творчий, пластичний потенціал; акцентувати їхню увагу на важливості сценічного руху, систематично вивчаючи рівень пластичної майстерності. Перспективами подальших розвідок у заданому напрямі є розроблення форм і методів щодо удосконалення пластичної майстерності засобами сценічного руху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гиппиус С. В. Актёрский тренинг. Гимнастика чувств. Санкт-Петербург: Прайм-Евроснак, 2006. С. 279–280.
2. Кох И. Э. Основы сценического движения. Ленинград: Искусство. 1970. С. 42.
3. Станиславский К. С. Собрание сочинений. Москва: Искусство, 1954. Т. 2. 422 с.
4. Станиславский К. С. Собрание сочинений. Москва: Искусство, 1954. Т. 3. С. 6–33
5. Таиров А. Я. О театре. Москва, 1970. С. 127–128.
6. Чехов М. А. О технике актёра. Москва: Артист. Режиссёр. Театр, 2007. 145 с.
7. Шкарабан М. М. Система виразності Франсуа Дельсарта в контексті світових сценічних мистецтв: дис... канд. мист-ва: 17.00.01 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2006. 201 с.

УДК 796.04

DOI <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2018-1-29-16>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Грибан Г. П., д. пед. н., професор

*Житомирський державний університет імені Івана Франка,
вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна*

mr.dya69@gmail.com

Зміст статті розкриває теоретичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи. Розглянуто вітчизняні та іноземні літературні джерела, у яких висвітлені питання професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи. Надано аналіз сучасного стану і перспективи професійної підготовки майбутніх фахівців з

фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з людьми, які мають обмеження в розвитку. Людина з обмеженими фізичними можливостями в сучасному демократичному суспільстві не має права залишатися на узбіччі соціально-культурних процесів, системи людських взаємин та цінностей. Люди з обмеженими фізичними можливостями мають такі ж права, як і здорові люди, їм необхідно повноцінно навчатися, отримувати загальну освіту, по мірі можливості повноцінно брати участь у соціальному житті суспільства, приносити користь державі.

Ключові слова: професійна підготовка, фахівці, фізичне виховання і спорт, реабілітація, обмеження в розвитку.

THEORETICAL ASPECTS OF PROFESSIONAL TRAINING OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SPECIALISTS TO REHABILITATION WORK

Griban G. P., PhD in Pedagogy, Professor

Zhytomyr Ivan Franko State University, Velika Berdichivska str., 40, Zhytomyr, Ukraine

mr.dya69@gmail.com

The current problem of modern pedagogical theory and practice is the process of professional training of future specialists in physical education and sports to rehabilitation work. Nowadays many teachers, psychologists, and sociologists pay great attention to this problem as the number of people who have certain or limited development constraints in development caused by health problems is significantly increasing. Such people need state and social assistance for life. In modern democratic society a person with physical disabilities can not stay aside of social and cultural processes, human relationship system and various values. People with disabilities have the same rights as healthy people, they need to get education, to take part in social life and to benefit to the state. Special attention must be paid to the issue of physical rehabilitation of disabled people with and the system of specialists' training to such work in order to implement the practice in this direction. The article reveals theoretical aspects of the professional training of future specialists in physical education and sports to rehabilitation work. Native and foreign literary sources which cover the issues of professional training of future specialists in physical education and sports to rehabilitation work have been regarded. The analysis of the current state and prospects of professional training of future specialists in physical education and sports to the rehabilitation work with disabled people is given. The modern training of physical rehabilitation specialists is aimed at providing services to people with disabilities. The purpose of this work is to maximize development, maintenance and restoration of lost or weakened motor skills and body ability to function throughout the life. Cases when motor apparatus functioning is relaxed or lost as a result of aging, trauma, disease or negative environmental impact are regarded in the article. Problems facing modern university education are caused by radical changes in the content of not only the most professional tasks, but also social order of their decisions. Ukraine's policy on education in the field of future specialists in physical education and sports to rehabilitation work preparation requires some changes concerning the issue of skilled staff capable of developing and implementing modern integrated health and rehabilitation technologies in medical and preventive, sanatorium and sports facilities. Future specialist must master the complex of theoretical knowledge, and practical skills, identify professional competence components such as professional and personal qualities.

Key words: professional training, specialists, physical education and sports, rehabilitation, development constraints.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Актуальною проблемою сучасної педагогічної теорії і практики є процес професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи. Надання уваги цьому питанню великою кількістю педагогів, психологів, соціологів зумовлене тим, що в останні роки значно зростає кількість людей, які за станом свого здоров'я мають ті чи інші обмеження в розвитку. Такі люди упродовж усього життя потребують державної та соціальної допомоги.

Людина з обмеженими фізичними можливостями в сучасному демократичному суспільстві не має права залишатися на узбіччі соціально-культурних процесів, системи людських взаємин та цінностей. Люди з обмеженими фізичними можливостями мають такі ж права, як і здорові люди, їм необхідно повноцінно навчатися, отримувати загальну освіту, у міру сил брати участь у соціальному житті суспільства, приносити користь державі.

Для втілення в практику такого напрямку необхідно особливу увагу приділити питанню професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми і на які спирається автор.

Професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту розглядали провідні вчені Т. М. Бугеря Л. Б. Волошко, А. М. Герцик, М. В. Дутчак, Р. П. Карпюк, Т. Ю. Круцевич, Р. В. Клопов, А. П. Конох, О. С. Куц, В. М. Платонова, Є. Н. Приступа, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян, Ю. М. Шкрєбтія, Ю. М. Шкрєбтій, J. Mintz [6, 8].

Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту щодо фізичної реабілітації були предметом досліджень В. Г. Григоренко, В. О. Кукси, О. І. Міхеєнко, В. П. Мурзи, В. М. Мухіна, С. М. Попова, Л. П. Сущенко, G. Jelenia та ін. [4, 6, 9].

Організацію реабілітаційної роботи з людьми, що мають обмеження в розвитку займалися І. М. Башкін, Т. В. Бойчук, О. М. Вацеба, А. С. Вовканич, Ю. О. Долинний, Т. В. Д'яченко, Ю. О. Лянной, О. К. Марченко, В. М. Мухін, S. Hayes [1, 5, 7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями є складною проблемою, диференційована на фізичну, медичну, педагогічну, психологічну, побутову, професійну, соціальну й економічну складові.

На основі літературних джерел розглянуті теоретичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями.

Завдання дослідження:

1. Вивчення й узагальнення даних літературних джерел, що стосуються питання професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи.
2. Аналіз сучасного стану професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Сучасний демократичний розвиток нашої держави потребує гуманного ставлення до людей з обмеженими фізичними можливостями. В українському законодавстві (Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», 2006) фізичною реабілітацією названо систему заходів, спрямованих на вироблення і застосування комплексів фізичних вправ на різних етапах лікування і реабілітації, що забезпечують функціональне відновлення особи, виявляють і розвивають резервні й компенсаторні можливості організму шляхом вироблення нових рухів, компенсаторних навичок, користування технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення.

Життєвий досвід, практика фізичного виховання і спорту сприяють реалізації проблеми реабілітації людей з обмеженими фізичними можливостями в навчанні, вихованні, формуванні позитивного морального й психофізичного клімату в суспільстві. Тому особливу увагу в професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту потрібно приділити саме реабілітаційній роботі з людьми з обмеженими фізичними можливостями [1].

Фізична реабілітація – це лікувальна і профілактична діяльність із застосуванням засобів і методів фізичної культури, елементів спорту, масажу, фізіотерапії та природних факторів у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану, працездатності, психоемоційної стійкості й адаптаційних резервів організму людей з обмеженими можливостями [3].

Аналіз закордонного досвіду реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями засвідчує неухильну тенденцію до погіршення здоров'я населення в усіх

країнах світу. Для запобігання цьому необхідно розробити й упровадити комплекс фізкультурно-оздоровчих, соціальних, організаційних, медико-біологічних, профілактичних і культурологічних заходів. Такий комплексний підхід до вирішення проблеми реабілітації людей з обмеженими можливостями забезпечить позитивний результат за всіма напрямками.

Закордонний досвід реабілітаційної роботи фахівців з фізичного виховання і спорту зорієнтований на формування особистості, яка готова до плідної професійної діяльності в сучасних умовах і має спеціальні знання, володіє комплексом професійних дій і соціальних відносин, позначена сформованістю і зрілістю професійно значущих якостей, відповідною кваліфікацією [7, 8].

Нині одним з найбільш прогресивних методів навчання є проблемно-орієнтоване навчання, широко застосовуване у вишах різних країн: Берлінському університеті, Гарварді, університеті Нью-Мексико тощо. Воно передбачає використовувати в процесі розв'язання певних проблем знання з різних дисциплін (фізіології, біохімії, анатомії, патофізіології тощо). Під час вибудовування способу вирішення проблеми навчальний матеріал підпорядковується не логіці навчальної дисципліни, а логіці створюваного способу вирішення проблеми. Завдяки цьому стираються тимчасові межі між вивченням теоретичних і практичних дисциплін. Застосування проблемно-орієнтованого навчання фахівців з фізичного виховання і спорту у практиці фізичної реабілітації вивчено недостатньо, отже, становить певний науковий інтерес [9].

Система професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи ближнього та далекого зарубіжжя потребує зв'язку з провідними тенденціями в сучасній освітній сфері, суттєвої оптимізації, зміни форм і методів організації навчального процесу, вдосконалення змісту навчання та зміни педагогічної парадигми.

Зважаючи на всі вимоги, що висувають до знань і вмінь майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту в аспекті реабілітаційної роботи, адаптивної фізичної культури, фізичної терапії, перед вишівською освітою виникає низка проблем, пов'язаних з їхньою підготовкою до професійної діяльності. На перший план виходить цінність освіти і науки, насамперед їх роль для людини, призначення в життєдіяльності.

Підготовка фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи пов'язана передусім з оволодінням професійними навичками та вміннями, необхідними для реабілітаційної та фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями. Утім, реабілітаційна та фізкультурно-оздоровча робота фахівців з фізичного виховання і спорту не обмежується тільки фізичною реабілітацією, а має використовувати й інші види реабілітації [1].

У сучасних умовах фізкультурно-оздоровчої роботи та фізичної реабілітації поширення набули різноманітні засоби та методи впливу на організм дитини з обмеженими фізичними можливостями, що стимулюють її працездатність і позитивно впливають на відновлення (біологічні препарати, медикаменти, масаж, електростимуляція, гідротерапія тощо). З-поміж психорегуляційних засобів впливу широко застосовують психотонічні та психофізичні тренінги (аутотренінг, психорегуляційні тренування, психофізичне тренування). Це переконує в необхідності формування в майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту навичок психорегуляції.

У питанні професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи недостатньо уваги приділяється підвищенню кваліфікації професорсько-викладацького складу, які впродовж трудової діяльності працюють у вищих навчальних закладах. Важливе значення в професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи має перегляд навчальних програм, запровадження в навчальний процес новітніх освітніх технологій [6, с. 12].

Викладачам, які готують майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи, необхідно досконало знати структуру професійно-педагогічних

функцій реабілітолога з фізичної культури, а також підготувати їх до виконання цих функцій на найвищому рівні з урахуванням сучасних вимог.

Викладачі виконують функцію підвищення професійної освіти. Для того, щоб організувати навчальний процес, потрібна ґрунтовна організаційна робота, забезпечення функціонування освітніх процесів, концептуальний підхід до проблеми підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи.

Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту здійснюватиметься більш ефективно, якщо вона заснована на інноваційних технологіях науково-педагогічної освіти [2].

Процес навчання – це складно-інтегрована система, результат якої націлений на формування активної соціальної позиції майбутнього фахівця-реабілітолога. Професійна підготовка фахівця – це складна система, орієнтована на задоволення потреб майбутнього фахівця на цьому етапі соціально-економічного розвитку суспільства.

Професіоналізм фахівця – результат тривалого процесу формування його особи: у сім'ї, колективі навчального закладу, а також в установах подальшої роботи.

Сьогоднішні реформи освіти мають бути направлені на інтеграцію природничо-наукової підготовки фахівця з реабілітології в процесі формування його професійно-педагогічної компетентності з урахуванням сучасного стану ринку праці.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у заданому напрямі.

Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи пов'язана з наданням знань і вмінь в аспекті реабілітаційної роботи, адаптивної фізичної культури, фізичної терапії. Майбутній фахівець має оволодіти комплексом теоретичних знань, поєднаних з практичними навичками, уміннями; визначати професійно-значущі й особистісні якості, які є елементами професійної компетенції. У сучасних умовах фізкультурно-оздоровчої роботи та фізичної реабілітації поширення набули різноманітні засоби та методи впливу на організм дитини з обмеженими фізичними можливостями, що стимулюють її працездатність і позитивно впливають на відновлення.

Перспективи подальших досліджень: планується розробити практичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів щодо формування особистісно-значущих якостей фахівця, професіонала, які необхідні майбутньому фахівцю з фізичної реабілітації для роботи в сучасних оздоровчих структурах та закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долинний Ю. О. Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. праць / гол. ред. Г. П. Шевченко. Северодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2015. Вип.6 (69). С. 46–54.
2. Казакова С. М., Казаков Е. А. Сучасний стан підготовки та перспективи працевлаштування фахівців з фізичної реабілітації. Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій: матеріали конф., м. Севастополь, 29-30 квітня 2009 р. Севастополь, 2009. С. 36-37.
3. Карпюк Р. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика: монографія. Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2008. 504 с.
4. Кукса В. Переорієнтація професійної самосвідомості студента-фізреабілітолога. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2002. № 4. С. 40-47.
5. Магин В. А. Контекст модернизации высшего профессионального физкультурного образования. Теория и практика физической культуры. 2005. № 4. С. 39-41.

6. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т, 2003. 442 с.
7. Hayes S. Executive dysfunction post-stroke: an insight into the perspectives of physiotherapists. *Disability and Rehabilitation*. 2015. Vol. 37. Issue 20. P. 1817–1824.
8. Mintz J. *Turning Points: 27 Visionaries in Education Tell Their Own Stories*. Alternative Education Resource Organisation. 2010. 432 p.
9. Program for education and rehabilitation of disabled students. Jelenia Gora, Kolegium Karkonoskie, 2001. 280 p.

УДК 792.071.2.028:784:378.9

DOI <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2018-1-29-17>

НОРМАТИВНА ОСНОВА ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ АКТОРА МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ: СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ

Гринь Л. О., к. пед. н., доцент

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

l-grin@ukr.net

У статті розглянуто систему принципів як нормативну основу вокальної підготовки майбутнього актора музично-драматичного театру. До системи принципів увійшли три блоки: загальнодидактичні принципи навчання та принципи фундаментальної підготовки академічної манери співу. На основі цих блоків розроблено принципи розвитку вокального голосу майбутнього актора. Систему принципів вокальної підготовки майбутнього актора становлять положення й вимоги до організації та проведення навчально-виховного процесу, що визначають напрям, стратегію і зміст практичних дій викладача та студента.

Ключові слова: вокальний процес, нейрофізіологічний фактор, якості вокального голосу, вокально-технічні навички.

NORMATIVE BASIS OF ACTOR VOCAL TRAINING FOR MUSIC AND DRAMATIC THEATER: THE SYSTEM OF PRINCIPLES

Grin L. O., PhD in Pedagogy, Associate Professor

Zaporizhzhia National University, Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

l-grin@ukr.net

The problem of improving the quality of professional training of the future actor of the music and drama theater, which is characterized by an orientation towards increasing his vocal skills, becomes relevant in the field of view of the researchers. General provisions of the theory of development of vocal skills are considered vocal pedagogy, which is the branch of knowledge about the nature of the singing voice, the use of its opportunities in musical and performing practice, the science of education and education vocalist. The article considers the system of principles as a normative basis for the vocal training of the future actor of the music and drama theater. According to the principles of vocal training, it is necessary to understand the specific rules concerning the ways of obtaining vocal skills, the disclosure of the artistic image of the vocal work, the use of expressive means, the stylistic features of the performance of certain genres of vocal art, as well as the requirements set forth by a vocal instructor in the organization of individual classes for a student. It is them who provide the connection between the theory and practice of teaching the future actor of the music and drama theater. The system of principles includes three blocks: the general-didactic principles of teaching and the principles of fundamental training in the academic manner of singing. Based on these blocks, the principles of development of the vocal voice of the future actor are developed. In defining the system of the principles of vocal training for future actors-singers, we relied on the generally accepted classifications of didactic principles of learning (I block): the principles of all components of the didactic process; principles of teaching methodology and interaction of subjects in educational activities; principles concerning educational and cognitive activity of study subjects. To the system of principles of vocal preparation of the future actor we introduced the principles of fundamental training of the academic manner of singing (II block), which were